

Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030:

An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil

Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030

AN FHÍS

Is é aidhm pholasaí an Rialtais i leith na Gaeilge ná úsáid agus eolas ar an nGaeilge a mhéadú mar theanga phobail ar bhonn céimiúil. Is aidhm ar leith de chuid an Rialtais é a chinntiú go bhfuil an oiread saoránach agus is féidir dátheangach i nGaeilge agus i mBéarla. Tá sé ina dhlúthchuid de pholasaí an Rialtais i leith na teanga go ndéanfaí cúram agus soláthar ar leith don teanga sa Ghaeltacht go háirithe i bhfianaise an taighde a léiríonn go bhfuil géarchéim ann maidir le hinmharthanacht na Gaeilge mar theanga phobail agus theaghlaigh sa Ghaeltacht.

Is é aidhm pholasaí an Rialtais chomh maith:

- cur le méid na dteaghlach ar fud na tíre a bhaineann úsáid as an nGaeilge mar theanga chumarsáide laethúil;
- tacaíocht theangeolaíoch a sholáthar don Ghaeltacht mar phobal labhartha Gaeilge a thugann aitheantas do shainriachtanais na gceantar sin ina bhfuil an Ghaeilge mar theanga phobail agus theaghlaigh;
- a chinntiú chomh fada agus is féidir go mbeidh úsáid na Gaeilge nó an Bhéarla mar rogha ag an saoránach i ndioscúrsa poiblí agus i seirbhísí poiblí agus de réir a chéile go ndéanfaidh níos mó daoine ar fud an Stáit cinneadh a ngnó a dhéanamh trí mheán na Gaeilge; agus
- a chinntiú go mbeidh an Ghaeilge níos infheicthe sa tsochaí againn, mar theanga labhartha ag ár gcuid saoránach mar aon le bheith le feiceáil ar chomharthaí agus i litriocht.

Tá an Ghaeilge mar chuid de chultúr agus d'oidhreacht Thuaisceart Éireann agus tá cur chun cinn agus cosaint na teanga ann mar thosaíocht freisin ag an Rialtas.

Aithníonn an Rialtas an buntáiste mór freisin dá gcuid saoránach líofacht Béarla a bheith acu, an teanga is mó úsáide i ngnóthaí idirnáisiúnta. Geallann an Rialtas go gcinnteoidh siad go gcoinneofar an buntáiste seo trí shochaí dhátheangach a fhorbairt ina mbeidh an oiread daoine agus is féidir in ann Gaeilge agus Béarla a úsáid chomh héasca le chéile. Aithníonn an Rialtas chomh maith, áfach, na riachtanais ar leith atá ag an nGhaeltacht mar cheantar sainiúil teanga agus sa chomhthéacs sin aithnítear nach i gcónaí a oireann polasaí dátheangach do cheantair Ghaeltachta.

Siúd agus gur príomhfhócas den Straitéis seo seasamh na Gaeilge sa chóras oideachais a neartú, tá an-tábhacht leis an nGaeilge mar theanga bheo a chur ar aghaidh laistigh den teaghlach agus idir na glúine. Is é an cur chuige foriomlán atá againn creat oibre tacúil a chruthú agus deiseanna a chruthú trína bhféadfar an Ghaeilge a chur chun cinn ar bhealach nádúrtha laistigh de líonta tí agus de phobail. Tá tábhacht nach beag ag baint leis seo i gcomhthéacs na Gaeltachta.

Braitheann an méid atá i ndán don teanga ar dhaoine a roghnóidh go cinnte leas a bhaint as na deiseanna a chruthóidh an Straitéis seo. Sin é an dúshlán atá amach romhainn ar fad.

CUSPÓIRÍ SONRACHA NA STRAITÉISE

Mar thoradh ar *Ráiteas an Rialtais i leith na Gaeilge 2006*, leagadh amach mar mhórspríoc na nithe seo a leanas a mhéadú sna 20 bliain amach romhainn:

- an líon daoine a mbeidh eolas acu ar an nGaeilge a ardú go 2 mhilliún; agus
- an líon daoine a úsáideann an Ghaeilge gach lá a ardú go 250,000.

Ba é comhlíonadh na spriocanna uailmhianacha sin an chloch ba mhó ar an bpaidrín agus cinneadh á dhéanamh ar na réimsí ina ngníomhófaí sa Straitéis seo.

Ba iad na haidhmeanna sonracha agus an Straitéis seo á hullmhú:

- an líon daoine a labhraíonn Gaeilge gach lá lasmuigh den chóras oideachais a ardú go 250,000;
- an líon daoine a labhraíonn Gaeilge sa Ghaeltacht gach lá a ardú faoi 25% tríd is tríd, mar beidh borradh a chur faoin nGhaeltacht fíorthábhachtach don Straitéis fhoriomlán; agus
- an líon daoine a úsáideann seirbhísí Stáit trí Ghaeilge agus atá in ann teilifís, raidió agus na meáin chlóite a rochtain tríd an teanga a ardú.

COMHTHÉACS POLASAÍ

Luaitear an méid seo a leanas in airteagal 8 de Bhunreacht na hÉireann:

“Ós í an Ghaeilge an teanga náisiúnta is í an phríomhtheanga oifigiúil í.”

D’eascair an Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge seo as an stádas atá ag an teanga sa Bhunreacht agus tógtar ar Ráiteas an Rialtais i leith na Gaeilge a foilsíodh i mí na Nollag 2006. Dhearbhaigh an Ráiteas tacaíocht an Rialtais d’fhorbairt agus do chaomhnú na Gaeilge agus na Gaeltachta agus leag sé amach 13 cuspóir ó thaobh polasaí maidir leis sin. Baineann na cuspóirí seo a leanas leis an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil.

Cuspóir 1: Seasfar leis an stádas faoi leith atá ag an nGaeilge sa Bhunreacht agus i ndlíthe na tíre ar nós Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003, an tAcht Oideachais 1998, an tAcht um Pleanáil agus Forbairt 2000 agus an tAcht Craolacháin 2001¹.

Cuspóir 2: Cuirfear Acht na dTeangacha Oifigiúla i bhfeidhm go hiomlán. Forbrófar cearta an phobail an Ghaeilge a úsáid agus iad ag plé leis an Stát agus le dreamanna eile agus déanfar socruithe cuí chun é seo a chur i bhfeidhm.

Cuspóir 3: Tabharfar spreagadh agus tacaíocht do phobal na Gaeilge sa Ghaeltacht agus lasmuigh di, an Ghaeilge a thabhairt don chéad ghlúin eile mar theanga teaghlai. Chuige sin, cuirfear réimse leathan seirbhísí ar fáil trí mheán na Gaeilge.

Cuspóir 4: Tabharfar tacaíocht ar leith don Ghaeltacht mar cheantar labhartha Gaeilge.

Cuspóir 13: Aithníonn an Rialtas an ról fíorthábhachtach atá ag an earnáil dheonach Ghaeilge agus leanfar ag tabhairt tacaíochta di.

¹ Acht Craolacháin 2009 anois

	comhtháite a sholáthar, beidh sé mar aidhm ag an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil i gcomhar leis an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta agus na Bainisteoirí Cathrach agus Contae forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí comhroinnte nua ina mbeidh saineolas speisialaithe cuí ann do na limistéir Ghaeltachta san earnáil pleanála.	RIALTAIS ÁITIÚIL/AN ROINN EALAÍON, OIDHREACHTA AGUS GAELTACHTA/ BAINISTEOIRÍ CATHRACH AGUS CONTAE	faoin Athbhreithniú ar Éifeachtacht an Rialtais Áitiúil) an príomhfhócas fós agus déanfar tuilleadh breithniú ar an aidhm seo de sheirbhísí comhroinnte nua a fhorbairt ina mbeidh saineolas speisialaithe cuí do na limistéir Ghaeltachta ar fad san earnáil pleanála trí idirchaidreamh idir na comhlachtaí lena mbaineann.	
1.3	Bainfidh an stádas céanna le pleananna na limistéar Gaeltachta agus a bhaineann le pleananna bailte. Chomh maith le ceadú a fháil ón údarás áitiúil, ceadóidh Údarás na Gaeltachta pleananna na limistéar Gaeltachta chun a chinntiú go mbeidh dóthain ionchuir iontu ó thaobh a chinntiú go bhfuil inbhuanaitheacht na teanga ina gné de na pleananna.	AN ROINN COMHSHAOIL, POBAIL AGUS RIALTAIS ÁITIÚIL	Sa Chlár Gnímh do Rialtas Áitiúil Éifeachtach – Tús Áite do na Daoine (Deireadh Fómhair 2012) tá moltaí chun an córas pleanála ² a neartú agus tabharfaidh an Roinn aird chuí ar na himpleachtaí a bheadh ann do gach limistéar pleanála, ceantair Ghaeltachta ina measc. Is comhairlí reachtúil é Údarás na Gaeltachta maidir le pleanáil forbartha faoin Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú).	An 2ú ráithe de 2014

² Áirítear ar na moltaí, plean forbartha aonair foriomlán a cheapadh don chontae, bailte ábhartha san áireamh, agus a mbeadh pleananna ceantair áitiúil áitshainiúil níos mionsonraithe ag dul leis ina nglacfaí san áireamh comhairlí a scor agus ceantair bhargasacha nua a bhunú.